YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

29 päivänä marraskuuta 2001 *

Asiassa C-17/00,

jonka Collège juridictionnel de la Région de Bruxelles-Capitale (Belgia) on saattanut EY 234 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

François De Coster

vastaan

Collège des bourgmestre et échevins de Watermael-Boitsfort

ennakkoratkaisun EY:n perustamissopimuksen 59 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 49 artikla) sekä 60 ja 66 artiklan (joista on tullut EY 50 ja EY 55 artikla) tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Jann sekä tuomarit S. von Bahr, D. A. O. Edward, A. La Pergola (esittelevä tuomari) ja M. Wathelet,

julkisasiamies: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille on esittänyt

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään K. Banks ja M. Wolfcarius,

ottaen huomioon esittelevän tuomarin kertomuksen,

kuultuaan julkisasiamiehen 28.6.2001 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Collège juridictionnel de la Région de Bruxelles-Capitale on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 9.12.1999 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 19.1.2000, EY 234 artiklan nojalla ennakkoratkai-

sukysymyksen EY:n perustamissopimuksen 59 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 49 artikla) sekä 60 ja 66 artiklan (joista on tullut EY 50 ja EY 55 artikla) tulkinnasta.

2 Tämä kysymys on esitetty asiassa, jossa kantajana on De Coster ja vastaajana Collège des bourgmestre et échevins de Watermael-Boitsfort eli Watermael-Boitsfortin (Belgia) pormestarin ja raatimiesten muodostama kollegio ja jossa on kyse kunnallisesta lautasantenniverosta, joka ensin mainitulta kannettiin vuonna 1998.

Asiaa koskeva kansallinen lainsäädäntö

3 Watermael-Boitsfortin kunnanvaltuuston 24.6.1997 lautasantenniverosta tekemän veropäätöksen (règlement-taxe; jäljempänä veropäätös) 1 ja 3 §:ssä määrätään seuraavaa:

"1. Verovuosina 1997—2001 lautasantenneista kannetaan vuosittain kunnallista veroa.

2. Veron määräksi vahvistetaan 5 000 frangia lautasantennilta tämän koosta riippumatta. Vero kannetaan koko kalenterivuodelta riippumatta siitä, minä verovuoden päivänä lautasantenni on asennettu.

3. Lautasantennin omistajan on maksettava vero asianomaisen verovuoden tammikuun 1. päivänä. — — ”

4 Veropäätös kumottiin 1.1.1999 lukien Watermael-Boitsfortin kunnanvaltuuston 21.9.1999 tekemällä päätöksellä. Kunnanvaltuusto päätti kumoamisesta sen jälkeen, kun Euroopan yhteisöjen komissio oli Belgian kuningaskuntaan kohdistuvassa jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevassa menettelyssä antanut tälle jäsenvaltiolle perustellun lausunnon, jossa asetettiin kyseenalaiseksi tällaisen veropäätöksen yhteensopivuus yhteisön oikeuden kanssa.

Kansallisessa tuomioistuimessa vireillä oleva asia ja ennakkoratkaisukysymys

5 De Coster valitti 10.12.1998 Collège juridictionnel de la Région de Bruxelles-Capitaleen (Brysselin pääkaupunkiseudun hallintoalueen lainkäyttölautakunta) Watermael-Boitsfortin kunnan häneltä verovuonna 1998 kantamasta lautasantenniverosta.

6 De Costerin mukaan vero muodostaa muista jäsenvaltioista lähtöisin olevien televisio-ohjelmien vapaan vastaanottamisen esteen, joka on ristiriidassa yhteisön oikeuden ja erityisesti perustamissopimuksen 59 artiklan kanssa.

7 Watermael-Boitsfortin kunta totesi 27.4.1999 mainitulle lainkäyttölautakunnalle lähettämässään kirjeessä, että lautasantenneista kannettava vero otettiin käyt-

töön niiden kontrolloimattoman leviämisen hillitsemiseksi kunnan alueella ja siten elinympäristön laadun säilyttämiseksi.

8 Lainkäyttölautakunta on todennut kyseisen kunnallisen veron voivan asettaa kaapelitelevisioyhtiöt ja satelliittiteitse ohjelmia välittävät yhtiöt eri asemaan, ja se on päättänyt lykätä asian ratkaisua ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Ovatko Watermael-Boitsfortin kunnanvaltuuston 24.6.1997 pitämässään yleisölle avoimessa kokouksessa lautasantennien verotuksesta tekemän päätöksen 1—3 § ristiriidassa sen kanssa, mitä Euroopan yhteisön perustamisesta 25.3.1957 tehdyn sopimuksen 59—66 artiklassa on määrätty?"

Tutkittavaksi ottaminen

9 Ensin on tutkittava, voidaanko edellä mainittua lainkäyttölautakuntaa pitää EY 234 artiklassa tarkoitettuna tuomioistuimena.

10 Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä käy ilmi, että arvioidessaan sitä, onko ennakkoratkaisua pyytävä toimielin EY 234 artiklassa tarkoitettu tuomioistuin, mikä ratkaistaan yksinomaan yhteisön oikeuden perusteella, yhteisöjen tuomioistuin ottaa huomioon muun muassa kyseisen toimielimen lakisääteisyyden, pysyvyyden, sen tuomiovallan pakottavuuden, menettelyn kontradiktorisuuden, toimimisen oikeussääntöjen soveltajana ja riippumattomuuden (ks. mm. asia

C-54/96, Dorsch Consult, tuomio 17.9.1997, Kok. 1997, s. I-4961, 23 kohta ja siinä mainittu oikeuskäytäntö sekä yhdistetyt asiat C-110/98—C-147/98, Gabalfrisa ym., tuomio 21.3.2000, Kok. 2000, s. I-1577, 33 kohta).

11 Brysselin pääkaupunkiseudun hallintoalueen toimielimistä 12.1.1989 annetun lain (*Moniteur belge* 14.1.1989, s. 667) 83 quinquies §:n 2 momentissa säädetään kyseisen lainkäyttölautakunnan osalta seuraavaa:

"Niitä lainkäyttötehtäviä, jotka provinsseissa kuuluvat pysyvälle edustajistolle (députation permanente), harjoittaa 2 §:n 1 momentissa tarkoitetulla alueella yhdeksän jäsenen lautakunta, jonka nimittää Brysselin pääkaupunkiseudun hallintoalueen valtuusto hallintoalueen hallituksen esityksestä. Vähintään kolmen jäsenen on kuuluttava vähälukuisimpaan kieliryhmään.

Lautakunnan jäseniä koskevat samat erityiset esteellisyyssäännöt kuin pysyvän edustajiston jäseniä provinsseissa.

Lautakunnassa käytävässä menettelyssä noudatetaan samoja sääntöjä, joita sovelletaan pysyvän edustajiston lainkäyttötehtäviin provinsseissa."

12 Tältä osin on riidatonta, että Collège juridictionnel de la Région de Bruxelles-Capitale on pysyvä, lakisääteinen toimielin, joka antaa ratkaisuja oikeussääntöjä soveltaen ja jonka tuomiovalta paikallisia veroja koskevissa riidoissa on luonteeltaan pakottavaa.

13 Komission mielestä 12.1.1989 annetun lain 83 quinquies §:n perusteella ei kuitenkaan voida olla varmoja siitä, että lainkäyttölautakunnassa noudatettava menettely on kontradiktorista ja että se työskentelee täysin riippumattomasti ja puolueettomasti käsitellessään verovelvollisten valituksia kunnanvaltuustojen niille määräämistä veroista. Komissio epäilee erityisesti sitä, onko lainkäyttölautakunta toimeenpanovallasta erillinen toimielin.

14 Menettelyn kontradiktorisuutta koskevan vaatimuksen osalta on ensiksikin muistettava, että tämä edellytys ei ole ehdoton (em. asia Dorsch Consult, tuomion 31 kohta ja em. asiat Gabalfrisa ym., tuomion 37 kohta).

15 Lisäksi on huomattava, että tässä tapauksessa 30.4.1836 annetun provinssilain (loi provinciale) 104 bis §:stä, joka on otettu lakiin 6.7.1987 annetulla lailla (*Moniteur belge* 18.8.1987, s. 12309), sekä pysyvässä edustajistossa noudatettavaa lainkäyttömenettelyä koskevasta 17.9.1987 annetusta kuninkaan asetuksesta (*Moniteur belge* 29.9.1987, s. 14073), joita kumpaakin sovelletaan 12.1.1989 annetun lain 83 quinquies §:n mukaan Collège juridictionnel de la Région de Bruxelles-Capitalessa, käy ilmi, että tässä lainkäyttölautakunnassa noudatettava menettely on luonteeltaan kontradiktorinen.

16 Mainitun provinssilain 104 bis §:stä ja 17.9.1987 annetun kuninkaan asetuksen 5 §:stä näet seuraa, että jäljennös valituskirjelmästä annetaan tiedoksi vastapuolelle, jolla on 30 päivää aikaa esittää vastauskirjelmä, joka vuorostaan lähetetään valittajalle, ja että asian tutkinta tapahtuu kontradiktorisesti sekä että asianosaiset voivat tutustua asiakirja-aineistoon ja että nämä voivat esittää suulliset huomautuksensa yleisölle avoimessa istunnossa.

17 Riippumattomuutta ja puolueettomuutta koskevan vaatimuksen osalta on todettava, ettei ole estettä katsoa, etteikö lainkäyttölautakunta täyttäisi tätä edellytystä.

18 Ensinnäkin 12.1.1989 annetun lain 83 quinquies §:n 2 momentin mukaan asianomaisen lautakunnan jäsenet nimittää Brysselin pääkaupunkiseudun hallintoalueen valtuusto eivätkä mitkään kunnan toimielimet, joiden veropäätösten tutkiminen on annettu lautakunnan tehtäväksi, mistä esimerkkinä on nyt esillä oleva asia.

19 Toiseksi Belgian hallituksen vastauksista yhteisöjen tuomioistuimen kysymyksiin ilmenee, että lainkäyttölautakunnan jäsenenä ei voi toimia kunnanvaltuutettu eikä kunnan viran- tai toimenhaltija.

20 Kolmanneksi 17.9.1987 annetun kuninkaan asetuksen 22—25 §:llä otettiin käyttöön jäävääamismenettely, jota sovelletaan kyseisen elimen jäseniin 12.1.1989 annetun lain 83 quinquies §:n 2 momentin nojalla. Jääviyden aiheuttavat jokseenkin samat seikat kuin tuomareilla.

21 Lopuksi Belgian hallituksen yhteisöjen tuomioistuimen pyynnöstä toimittamista selvityksistä ilmenee, että asianomaisen lainkäyttöelimen jäsenet nimitetään määräämättömäksi ajaksi, eikä heitä voida erottaa.

22 Edellä todetusta seuraa, että Collège juridictionnel de la Région de Bruxelles-Capitalea on pidettävä EY 234 artiklassa tarkoitettuna tuomioistuimena, joten ennakkoratkaisupyyntö voidaan tutkia.

Asiakysymys

23 Aluksi on huomattava, että yhteisöjen tuomioistuimella ei ole EY 234 artiklaan perustuvassa ennakkoratkaisumenettelyssä toimivaltaa lausua kansallisen toimenpiteen yhteensopivuudesta yhteisön oikeuden kanssa. Se on kuitenkin toimivaltainen esittämään kansalliselle tuomioistuimelle kaikki sellaiset yhteisön oikeuden tulkintaan liittyvät seikat, joista voi olla kansalliselle tuomioistuimelle apua tämän arvioidessa kyseistä yhteensopivuutta käsiteltäväkseen saatetussa asiassa (ks. mm. yhdistetyt asiat C-37/96 ja C-38/96, Sodiprem ym., tuomio 30.4.1998, Kok. 1998, s. I-2039, 22 kohta).

24 Näin ollen ennakkoratkaisukysymyksellä on asiallisesti ymmärrettävä kysyttävän sitä, onko perustamissopimuksen 59, 60 ja 66 artiklaa tulkittava niin, että on niiden vastaista kantaa veroa lautasantenneista veropäätöksen 1—3 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

25 Jotta tällä tavoin uudelleen muotoiltuun kysymykseen voitaisiin vastata, on huomattava, että vaikka välittömät verot eivät sinänsä kuulukaan yhteisöjen toimivallan piiriin yhteisön oikeuden nykytilassa, jäsenvaltioiden on silti käytettävä omaa toimivaltaansa yhteisön oikeutta noudattaen (ks. mm. asia C-118/96, Safir, tuomio 28.4.1998, Kok. 1998, s. I-1897, 21 kohta).

26 Palvelujen tarjoamisen vapauden alalla yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että kansallinen verosäädös, joka muodostaa esteen kyseisen vapauden käyttämiselle, saattaa olla kielletty toimenpide (ks. mm. asia C-49/89, Corsica Ferries France, tuomio 13.12.1989, Kok. 1989, s. 4441, 9 kohta ja asia C-381/93, komissio v. Ranska, tuomio 5.10.1994, Kok. 1994, s. I-5145, 20—22 kohta).

27 Koska palvelujen tarjoamisen vapautta koskevien määräysten noudattaminen velvoittaa kaikkia viranomaisia näiden toiminnassa (asia 36/74, Walrave ja Koch, tuomio 12.12.1974, Kok. 1974, s. 1405, 17 kohta; Kok. Ep. II, s. 415), on tässä mielessä yhdentekevää, antaako verosäädöksen valtion itsensä sijasta paikallishallinto, kuten pääasiassa.

28 Lisäksi vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan televisio-ohjelmien lähettäminen ja niiden välittäminen kuuluu perustamissopimuksen palvelujen tarjoamista koskevien määräysten soveltamisalaan (ks. asia 155/73, Sacchi, tuomio 30.4.1974, Kok. 1974, s. 409, 6 kohta; Kok. Ep. II, s. 271; asia 52/79, Debauve ym., tuomio 18.3.1980, Kok. 1980, s. 833, 8 kohta; Kok. Ep. V, s. 79; asia C-260/89, ERT, tuomio 18.6.1991, Kok. 1991, s. I-2925, 20—25 kohta; Kok. Ep. XI, s. 221; asia C-353/89, komissio v. Alankomaat, tuomio 25.7.1991, Kok. 1991, s. I-4069, 38 kohta; Kok. Ep. XI, s. 367; asia C-211/91, komissio v. Belgia, tuomio 16.12.1992, Kok. 1992, s. I-6757, 5 kohta; Kok. Ep. XIII, s. 247 ja asia C-23/93, TV10, tuomio 5.10.1994, Kok. 1994, s. I-4795, 13 ja 16 kohta; Kok. Ep. XVI, s. 161).

29 On niin ikään muistettava, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksen 59 artiklassa ei ainoastaan kielletä syrjimästä toiseen jäsenvaltioon sijoittautunutta palvelujen tarjoajaa tämän kansalaisuuden perusteella, vaan siinä edellytetään myös kaikkien rajoitusten poistamista, vaikka rajoituksia sovellettaisiin tekemättä eroa sen mukaan, onko palvelujen tarjoaja jäsenvaltion oma kansalainen vai jonkin toisen jäsenvaltion kansalainen, mikäli rajoitukset ovat omiaan estämään toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneen ja siellä laillisesti vastaavia palveluja tarjoavan palvelujen tarjoajan toiminnan tai haittaamaan enemmän tämän toimintaa (ks. asia C-76/90, Säger, tuomio 25.7.1991, Kok. 1991, s. I-4221, 12 kohta ja asia C-43/93, Vander Elst, tuomio 9.8.1994, Kok. 1994, s. I-3803, 14 kohta; Kok. Ep. XVI, s. 59).

30 Samoin yhteisöjen tuomioistuin on jo aiemmin todennut, että perustamissopimuksen 59 artikla estää kaikkien sellaisten kansallisten säännösten soveltamisen, joiden vuoksi palvelujen tarjoaminen jäsenvaltioiden välillä on vaikeampaa kuin niiden tarjoaminen pelkästään jäsenvaltion sisällä (em. asia komissio v. Ranska, tuomion 17 kohta; em. asia Safir, tuomion 23 kohta; asia C-158/96, Kohll, tuomio 28.4.1998, Kok. 1998, s. I-1931, 33 kohta ja asia C-157/99, Smits ja Peerbooms, tuomio 12.7.2001, Kok. 2001, s. I-5473, 61 kohta).

31 Tältä osin on todettava, että lautasantenniveron käyttöönoton johdosta satelliittitelevisiolähetysten vastaanotolle tulee kustannuksia, jotka eivät rasita kaapelitelevisiolähetysten vastaanottoa, koska viimeksi mainitun vastaanoton väline ei ole vastaavan, vastaanottajalta kannettavan veron alainen.

32 Komissio on kirjallisissa huomautuksissaan todennut, että Belgiaan sijoittautuneiden yleisradiotoiminnan harjoittajien televisiolähetyksillä on rajoittamaton pääsy kaapeliteitse tapahtuvaan jakeluun tuossa jäsenvaltiossa, mutta näin ei ole asia kyseen ollessa joihinkin muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneiden yleisradiotoiminnan harjoittajien televisiolähetyksistä. Niiden tanskalaisten, kreikkalaisten, italialaisten, suomalaisten ja ruotsalaisten kanavien määrä, joita voidaan lähettää kaapeliteitse Belgiassa, on erityisen alhainen eli komission mukaan enintään yksi kanava valtiota kohden, eikä ehkä sitäkään. Tästä seuraa sen mielestä, että suurinta osaa näistä jäsenvaltioista käsin lähetettävistä televisiolähetyksistä voidaan katsella vain lautasantennien avulla.

33 Näin ollen veropäätöksellä käyttöön otetun kaltainen vero on, kuten komissio perustellusti toteaa, omiaan vähentämään Watermael-Boitsfortin alueella olevien televisiolähetyspalvelujen vastaanottajien halukkuutta hakeutua muista jäsenvaltioista peräisin olevien televisiolähetysten vastaanoton piiriin, koska tällaisten

lähetysten vastaanotto aiheuttaa kustannuksia, jotka eivät rasita Belgiaan sijoittautuneiden yleisradiotoiminnan harjoittajien lähetysten vastaanottoa.

34 Tämän lisäksi tällaisen veron käyttöönotto on — kuten komissiokin on huomauttanut — omiaan rajoittamaan satelliittilähetysalan toimijoiden toimintaa synnyttämällä näiden toimijoiden lähetysten vastaanotolle kustannuksia, jotka eivät rasita kotimaisten kaapelitelevisiotoimijoiden lähetysten vastaanottoa.

35 Edellä esiin tuodusta seuraa, että veropäätöksellä käyttöön otettu lautasantennivero on omiaan haittaamaan enemmän muihin jäsenvaltioihin kuin Belgian kuningaskuntaan sijoittautuneiden yleisradio- tai televisiolähetysalan toimijoiden toimintaa sekä lisäksi hyödyttää erityisesti Belgian kotimaan markkinoita ja tämän jäsenvaltion sisäistä yleisradio- ja televisiotoimintaa.

36 Kuten tämän tuomion 7 kohdasta käy ilmi, Watermael-Boitsfortin kunta vetoaa kuitenkin veropäätöksensä tueksi siihen, että verolla pyritään hillitsemään lautasantennien kontrolloimatonta leviämistä kunnan alueella ja siten säilyttämään elinympäristön laatu.

37 Tältä osin on riittävää todeta, että vaikka Watermael-Boitsfortin kunnan mainitsema suojelutavoite voisikin oikeuttaa palvelujen tarjoamisen vapauden rajoittamisen ja vaikka näytettäisiin toteen, että pelkkä lautasantennien määrän väheneminen, johon pääasiassa esillä olevan kaltaisen veron käyttöönottamisen

uskotaan johtavan, on omiaan takaamaan suojelutavoitteen toteutumisen, kyseinen vero ylittää sen, mikä on tarpeen tähän tavoitteeseen pääsemiseksi.

38 Muitakin, pääasiassa esillä olevan kaltaista veroa vähemmän palvelujen tarjoamisen vapautta rajoittavia keinoja voidaan käyttää tässä tarkoitettuun kaupunkiympäristön suojeluun, kuten komissio on huomauttanut. Tällaisia keinoja ovat esimerkiksi antennien kokoa, sijoittamista ja rakennukseen tai sen ympäristöön asentamisen tapaa taikka yhteisantennien käyttöä koskevat määräykset. Watermael-Boitsfortin kunta on sitä paitsi jo antanut tällaisia määräyksiä, kuten käy ilmi sen antamista ulkoisia vastaanottoantenneja koskevista kunnallisista ohjeista, jotka Brysselin pääkaupunkiseudun hallintoalueen hallitus on hyväksynyt päätöksellään 27.2.1997 (Moniteur belge 31.5.1997, s. 14520).

39 Kaiken edellä todetun perusteella ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, että perustamissopimuksen 59, 60 ja 66 artiklaa on tulkittava niin, että niiden vastaista on kantaa veroa lautasantenneista veropäätöksen 1—3 §:ssä tarkoitetun kaltaisella tavalla.

Oikeudenkäyntikulut

40 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneelle komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on ratkaissut Collège juridictionnel de la Région de Bruxelles-Capitalen 9.12.1999 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

EY:n perustamissopimuksen 59 artiklaa (josta on muutettuna tullut EY 49 artikla) sekä 60 ja 66 artiklaa (joista on tullut EY 50 ja EY 55 artikla) on tulkittava niin, että niiden vastaista on kantaa veroa lautasantenneista Watermael-Boitsfortin kunnanvaltuuston 24.6.1997 tekemän veropäätöksen (règlement-taxe) 1—3 §:ssä tarkoitetun kaltaisella tavalla.

Jann von Bahr Edward

La Pergola Wathelet

Julistettiin Luxemburgissa 29 päivänä marraskuuta 2001.

R. Grass P. Jann

kirjaaja viidennen jaoston puheenjohtaja